

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus CXIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

TRACTATU DE CENSURIS ECCLESIASTICIS.

CASUS CXIII.

A Madens clericus interrogatur
 1. quid sit censura. 2. An
 ferri possit in infideles, he-
 reticos, mortuos. 3. Pere-
 grinos. 4. Subditos extra Diocesim exi-
 stentes. 5. An eam ferre possit Episco-
 pus extra Diocesim existens. 6. An
 contra religiosos. 7. Quid si delictum
 non sit grave vel merè internum. 8. An
 reus debeat moneri vel citari, an etiam
 regulares. 9. Quid si ignoret, vel non
 recorderetur actui suo censuram esse an-
 nexam. 10. Vel peccet ex metu. 11.
 An laici, Parochi, Abbatissa censu-
 ras ferre possint. 12. Quis sit effectus
 censurarum. 13. An depositio, degra-
 datio, irregularitas sint censura. 14.
 Qua feratur ab homine, qua à jure.
 15. Que sit ferenda, que lata senten-
 tia. 16. An valeat censura lata ab ex-
 communicato suspenso. 17. Lata in non
 citatum, non convictum. 18. In inno-
 centem, vel appellantem. 19. An opus
 sit citatione, si delictum sit notorium?
 Pro resolutione.

1. QUÆR. I. Quid sit censura Eccle-
 siastica?

R. Est pœna spiritualis & medici-
 nalis, quâ homini subdito delinquenti

& contumaci per Ecclesiasticam pote-
 statem aufertur usus quorundam bono-
 rum spiritualium. Ita quo ad rem om-
 nes. Dicitur primò pœna spiritualis,
 quia censura principaliter non versa-
 tur circa bona temporalia aut afflictio-
 nem corporis, sed circa privationem
 bonorum spiritualium. Dicitur 2dò,
 pœna medicinalis, quia per eam non
 tam intenditur vindicta peccati præ-
 teriti, quàm resipiscentia & correctio
 contumaciter delinquentis, undè cen-
 sura regulariter non debet ferri in per-
 petuum, sed postquam censuratus re-
 sipuit, & satisfactionem obtulit, est
 absolvendus per c. ex litteris 11. de
 consuet. & si suspensio ab ordine vel
 beneficio in perpetuum infligatur, ut
 statuitur c. unico de clerico venatore,
 & quandoque fit apud religiosos, qui
 propter peccatum præteritum, vel in-
 decoros mores à sacrificio, communio-
 ne, Ecclesiâ, aut aliorum consortio ad
 tempus vel in perpetuum removen-
 tur; hæc tamen non sunt propriè
 censura seu pœna medicinalis, sed
 vindicativa, ideoque in ejusmo-
 di sequestratione vel suspensione exer-
 cens sacros ordines, non incurrit ir-
 regu-

regularitatem. *Bonac. de cens. disp. 1. q. 1. p. 1. n. 19.* Dicitur 3° homini subdito, hinc 1. Gentiles, Judæi aliique nō baptizati, item fideles defuncti censurari non possunt, quia non sunt subditi Ecclesiæ, & quamvis aliqui Canones dicant hæreticos post mortem ab Ecclesiâ posse anathematizari; item animas fidelium post mortem ligari & solvi, ejusmodi tamen anathematizatio non est propriè excommunicatio, sed aliqua execratio vel declaratio excommunicationis, quam vivi per hæresin vel aliud delictum incurrerant, aut demum est nuda prohibitio, ne fideles pro hæreticis orent, aut eorum corpora catholicè sepeliant.

2. Nequè animæ in purgatorio Ecclesiæ propriè subjectæ sunt. *C. 1. C. 4. caus. 24. q. 2.* Nequè Ecclesia eas tanquam sibi subditas propriè à pœna absolvit, sed tantum pro iis exhibet satisfactionem ex meritis Christi, solutio autem & satisfactio etiam pro non subdito fieri possunt, ut per se patet.

3. Si Episcopus statutum vel sententiam generalem ferat, ut omnes, qui noctu arma tulerint, aleis luserint, vel aliud delictum commiserint, hoc ipso sint excommunicati, hoc statutum regulariter non obligat peregrinos, quia non sunt subditi, *dico regulariter*, quia, si prævaricatio talis statuti cedat in scandalum, vel speciale damnum loci, tunc mandans, si velit, potest etiam obligare peregrinos, cum enim hi sentiant commodum transitus, gaudeantque securitate & protectione loci, æquitas naturalis exigit, ut tali casu statuti

loci constringi valeant: ex eadem ratione dixi *cas. 6. n. 2.* peregrinos obligari posse ad solvenda vectigalia, ad non extrahenda frumenta, ad non vendendas merces prohibitas &c. 4. Si subditi extra diœcesin vel territorium mandantis prævaricentur legem, v. g. ludant lusu vetito, si prohibeantur ludere ex statuto, vel lege generali, non peccant, neque incurrunt pœnas; si autem prohibitio facta sit alicui vel aliquibus in particulari, hi etiam extra Diœcesin existentes vel fugientes obligantur, & in hos sententia excommunicationis vel suspensionis ferri poterit. Ratio est, quod statutum cohæreat loco, sententia autem particularis afficiat personam, eamque sequatur, ubicunque existat. *Si dicas*, executio sententiæ non potest fieri in alieno territorio sine licentia illius domini, *c. postulasti. 14. de foro compet.* hic autem quamvis sententia excommunicationis fiat in proprio territorio, tamen ejus executio fit in alieno, cum excommunicatus ibidem per excommunicationem statim privetur communione fidelium, Sacramentis & suffragiis Ecclesiæ. *R. C. postulasti*, tantum prohibet executionem externam & visibilem in alieno territorio, ut si quis ibidem deberet capi, vel bonis privari; hæc autem executio fit merè internè, in animâ & invisibiliter. 5. Episcopus extra suam Diœcesin existens, non potest suos censurare, etiam si causa sit ita clara, ut ulterior ejus cognitio vel examen non requiratur, nam ferre censuram est actus jurisdictionis

contra-

- contentiosæ, quæ in alienâ Diœcesi exerceri non potest, quia ibi tribunal non habet *Delb. de immunit. Eccl. c. 2. dub. 6.* 6. Episcopi quamvis procedant, ut delegati Papæ, item Nuntii Apostolici, Legati à latere non possunt ferre censuras contra religiosos exemptos, nisi id illis in specie concessum fuerit. *Pelliz. de regul. tr. 7. c. 1. n. 52.* E contra superiores religiosorum possunt suos subditos citare, censurare, capere &c. ubicunque sint, & nemine implorato, uti habent jura apud *Delb. dub. 5. sect. 2. n. 21.* imò etiam suos novitios censura ligare posse, docet *Pelliz. tr. 2. c. 6. n. 5.* quia superiores ordinum ex voluntate Papæ talem habent jurisdictionem in illos, qualem Episcopi in suos.
7. Dicitur 4. *delinquenti*, nam sine delicto non incurritur pœna, & quidem cum censura sit pœna gravis, etiã delictum debet esse grave, ideòque si actus ob inadvertentiam, parvitatem materiæ, vel aliter excusetur à gravi culpâ, etiã hoc ipso excusatur à pœnâ, oportet enim, ut pœna sit commensurata delicto. *C. 41. § seq. caus. 11. q. 3.* Deindè delictum non debet esse purè mentale, sed transiisse in actum externum, ideòque hæresis purè mentalis non cadit sub excommunicatione, quia merè interna non cognoscit, per consequens nec judicat aut punit Ecclesia, ut habet communis. Dicitur 5. *contumaci*, hoc est inobedienti respicere nolenti, ut primum enim respiscit, & satisfactionem offert, absolvendum esse dixi supra: hinc, ut censura præsertim ex-
- communicationis & interdicti ab homine seu iudice in certam personam validdè feratur, requiritur 1. legitima citatio & trina monitio, vel una peremptoria continens competentia intervalla dierum, nisi aliud suaserit facti necessitas. *C. 5. de sent. excom. in 6.* Ratio est, quod reus non citatus nec monitus non censeatur contumax. Dixi, ab homine in certam personam lata, nam ad hoc, ut quis incurrat censuram ab ipso jure aut stabili statuto, aut sententiã generali ab homine in quoscunque de futuro transgredientes latam, non prærequiritur monitio, sed ipsum jus aut sententiã generalis, cum sit publica, semper monere intelligitur. *Eng. lib. 5. decret. t. 39. n. 8.* Prælatos autem regulares communiter non egere tali præmonitione docet *Pelliz. tr. 7. c. 1. num. 79.* quia apud hos non servatur strepitus judicii, sed satis est, quod constat de delicto & contumaciã. 2. Ut quis sit contumax, non sufficit, quod sciat actum suum esse graviter prohibitum Lege naturali, vel divinã, sed etiam debet scire, esse prohibitum lege Ecclesiasticã, aliàs enim non est contumax contra Ecclesiam, imò ad effectum incurrendi censuram, debet scire censuram tali actui esse annexam. Ita contra *Covar. Cordub. § alios Suar. Sanch. Sylv. Pyr. lib. 5. tit. 39. à n. 44. Engel. n. 10. Burgh. cent. 1. cas. 18. Reifensuel ibid. n. 25. Schmalzgrub. n. 78. Viva op. 1. q. 3. n. 8.* Ratio est, ut quis sit contumax, debet repugnare potestati, quam habet Ecclesia ad coercendos & puniendos delinquentes, *scilicet* debet

debet repugnare legi ut punitivæ, sed qui ignorat pœnam esse impositam, quâ coerceri debeat, non repugnat ejusmodi potestati vel legi ut punitivæ, ergo. Deinde censuræ habent se ut medicinæ & monitiones, quibus homines à culpâ deterreantur, sed non deterrentur, nisi eas cognoscant, ergo. *Nec obstat*, quod in Jure civili puniantur fures & alii malefici pœnâ à jure statutâ, quamvis eam ignorent; item quod incurratur irregularitas ex delicto homicidii etiam ab ignorante hanc pœnam, nam hæ pœnæ non sunt medicinales, neque infliguntur, ut homines in futurum à crimine deterreantur, sed primariò in vindictam delicti præteriti: contrarium est de censuris: Sed quid, si quis quidem sciverit suo actui censuram esse annexam, at illius non recordatur, dum actu peccat? *Et cum La Croix l. 6. p. 2. n. 1614.* eam non incurri, quia oblivio æquiparatur ignorantia, & sicut ignorans non est contumax contra legem pœnalem, ut talem, sic & ille, qui non recordatur pœnæ. Jam dicta tenent etiam si ignorantia vel incogitantia pœnæ aut censuræ sit vincibilis & graviter culpabilis, modo non sit omnino crassa, supina & affectata. *Eng. l. c. Pyr. à n. 45.* Imò si Lex pœnalis utatur his aut similibus terminis: *Qui præsumptivè, ausus fuerit. Qui temerè, scienter, consulto, contumaciter hoc vel illud fecerit*: Tunc pœna non incurritur, etiam si ignorantia pœnæ fuerit crassa, imò juxta *Dian. Burgh. Viva. affectata*, nisi ignorantia affectata foret

tanta ut æquiparetur scientiæ. Ratio est, quod ejusmodi verba videantur requirere directam legis cognitionem, & expressam voluntatem resistendi legi cognitæ, ignorantia autem affectata non cognoscit clarè & directè legem, sed declinat ejusmodi legis cognitionem: huc etiam pertinet metus gravis, qui, quamvis non semper excuset à peccato, plerumque tamen excusat ab incurfione pœnæ sive censuræ, nisi fortè incutiat in contemptum Ecclesiæ vel religionis, quia metu pressus non est contumax, nec peccat ex contemptu Ecclesiasticæ potestatis, sed ex infirmitate, neque cum tanto incommodo obligant leges humanæ. *Suar. Laym. La Croix l. 7. n. 98. Leur. l. 5. q. 556.* Dicitur 6. *Per potestatem Ecclesiasticam*, unde censuram tanquam pœnam spiritualem non possunt infligere laici, sed soli, & omnes ii, qui in foro externo & contentioso habent jurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam vel delegatam, seu qui suos citare & judicare possunt, veluti Papa, Episcopi, eorum Vicarii, superiores regularium. Excluduntur ab hac potestate 1. Archidiaconi, Archipresbyteri, Decani &c. nisi ea illis competat ex commissione Episcopi, privilegio, consuetudine. *Cap. 5. de de off. Archidiacon.* 2. Parochi suos censurare non possunt, quia non habent jurisdictionem externam, neque jus citandi aut judicandi; potest tamen vi latæ ab Episcopo sententiæ excommunicatum prohibere ab ingressu Ecclesiæ & removere à sacris. *Pirrh. l. 1. t. 31. n. 141.* 3. Censuras ferre non possunt

10.

11.

possunt Abbatissæ, & quidem non posse excommunicare suos, patet ex *c. 12. de maj. & obed.* & quamvis ibi dicatur, quod Abbatissa Canonicos vel Clericos sibi subiectos ab officio, beneficioque suspendere valeat, tamen hæc suspensio propriè non est censura, cujus transgressio irregularitatem inducat, sed tantùm subtractio fructuum & prohibitio celebrandi, *Eng. num. 15.* & licet Abbatissæ, omnesque fœminæ jure divino sint incapaces potestatis Ordinis, attamen incapax ferendi censuras est ex solo jure Ecclesiastico, & sicut Papa iis sæpè concedit privilegium conferendi beneficia & instituendi, quod indubiè est jus aliquod spirituale, sic & absolutè concedere posset potestatem censurandi, maximè cum omnes fateantur eam concedi posse laicis, cur non Abbatissis? Dicitur 7. *Per censuras auferri usum quorundam bonorum spiritualium.* Scilicet eorum, quæ subsunt dispositioni & administrationi Ecclesiæ, utpote Sacramentorum dispensatio, & perceptio, spiritualis jurisdictio, beneficia Ecclesiastica, suffragia, satisfactiones &c. Alia autem bona spiritualia privata veluti dona gratiæ, fides, spes, character sacramentalis & similia, quæ sicut directè non subsunt dispensationi Ecclesiæ, sic & per censuras non possunt iisdem privare fideles.

12. QUÆR. II. Quotuplex sit censura? R. Censura dividitur essentialiter & accidentaliter. 1. Essentialiter in tres species, excommunicationem, suspensionem & interdictum.

R. D. Jansen Pars II.

Cap. quarenti. 20. de Verb. sign. Ratio est, quod tota essentia & definitio censuræ his tribus & solis conveniat, non item depositioni, degradationi, aut irregularitati etiam ex delicto, nam hæc non irrogantur per modum pœnæ medicinalis, sed per modum pœnæ prioris delicti vindicativæ, & ex se perpetuæ, *Bonac. num. 4.* Hinc quando in Jubilæo datur potestas absolvendi à censuris, per hoc non datur potestas dispensandi in irregularitate, quamvis ex delicto contracta sit, *Nav. in Man. cap. 27. nu. 25.* ubi testatur, hunc esse stylum Curia. 2dò, accidentaliter dividitur censura in eam, quæ ab homine lata est, & eam, quæ à jure; censura à jure lata dicitur, quæ fertur per canones aut statuta Ecclesiastica Lege stabili, hujus exempla passim in jure occurrunt, & his accensentur excommunicationes in Bulla Cœnæ. Censura ab homine est, quæ fertur à iudice aut Prælato, non per modum legis stabilis, sed per modum sententiæ judicariæ, aut mandati temporalis & transitorii. 3. Utraque dividitur in censuram latam, vel ferendam sententiæ. Censura ferendam sententiæ est, quam jus aut iudex non vult ipso jure, aut ipso facto incurri, sed per sententiam infligi. Latam verò sententiæ, quam vult ipso facto vel jure sine alia sententiâ incurri, ut cum utitur verbis, quæ ad præsens vel præteritum referuntur, v. g. *excommunicamus, suspendimus, sit excommunicatus, suspensus, excommunicationi se noverit subicere;* vel etiam hac clau-

Kk

sula:

14.

15.

fula : *ipso jure*, *ipso facto*: si autem judex vel lex utatur verbis futuri temporis, puta : *excommunicetur*, *suspendatur*, tunc erit sententiæ ferendæ : si verba sint dubia, uti hæc : *anathema sit*: (hoc enim verbum penultimâ productum significat aliquid, vel oblatum, vel suspensum velut monumentum ad memoriam; anathema penultimâ correptâ significat separationem, & idem est, quod excommunicatio, nisi quod fieri soleat eum certis ceremoniis ad majorem terrorem delinquentis) tunc nisi aliunde constet censuram esse sententiæ latâ, præsumitur esse tantum sententiæ ferendæ, nam dubia in miriorem partem interpretari convenit. *Cap. 49. de R. 1. in 6. Laym. hic c. 2. n. 3.*

16. QUÆR. III. An & qualiter censura possit fieri invalidè. *R.* Censura ab homine lata potest triplici ex capite esse invalida. 1. Si ferens censuram careat jurisdictione, aut eâ per excommunicationem vel suspensionem publicè denuntiata sit pro tunc privatus; dico publicè denuntiata, aliàs non tollit jurisdictionem in foro externo, juxta X. Martini V. *ad evitanda Scand. 2.* Si substantialis ordo judicii non sit servatus, ut si censura sit lata in non citatum, non monitum, non convictum. Nam quamvis à parte rei quis sit nocens, si tamen juridicè non probetur talis, à judice validè censurari non potest, & quidem ipsa sententia, & causa sententiæ in scripto, quo exprimitur species censure, quæ infligitur, ferri & intra mensem reo tradi debet,

aliàs ipse Judex suspenditur ab ingressu Ecclesiæ per mensem. *Cap. 1. eodem in 6.* Scriptura tamen non est necessaria ad valorem, & Regulares privilegium habent suos solis verbis sine scripto censurandi, teste *Pelliz. supr. nu. 79. 3.* Si censuratus revera sit innocens, censura est nulla, si tamen sit probatus nocens in foro externo, obligatur se habere pro censurato ratione scandali & obedientiæ, id enim postulat disciplina publica & auctoritas superioris, quæ duo prævalere debent causæ privata: neque potestas censurandi impeditur per appellationem, nisi interponatur ante sententiam. *Cap. 1. § 40. de appell. c. 2. de sentent. excomm. in 6.* Postquam censura validè in aliquem lata est, ejus effectus per subsequentem appellationem non suspenditur. *Cap. 37. § 3. de Appellat. 4.* Si Judex putans appellationem esse nullam processerit ad censuram, censuratus autem bonâ fide celebret Missam, quamvis judex superior postea pronuntiet pro sententia inferioris judicis, tamen alter non ideo erit irregularis, quia nec temeritas, nec mala fides adfuit, debet tamen externè se gerere, tanquam censuratum, donec declaretur appellationem esse legitimam. *Cap. ad præsentiam de appell. c. solet de sentent. excomm. in 6.* Si malâ fide fuit appellatum, quamvis appellatio sit acceptata, tamen eâ stante celebrans fit irregularis, quia celebrat censuratus. *Laym. La Croix l. c.*

20. QUÆR. IV. Quid circa modum ferendi censuras? *R.* Ut legitime:

timè ferantur, servanda sunt sequentia. 1. Non statim, sed lentè & circumspèctè tentatis primùm aliis mediis ad censuras præsertim excommunicationem procedendum est, ut optimè monet *Trid. ss. 25. c. 3. de reform.* 2. Quamvis juxta *Pelliz. n. 78.* opus non sit præviâ monitione, si delictum & ipsa contumacia sit notoria, tamen reus semper præviè citari & audiri debet, aliàs sententia secuta est nulla, est communis cum *Suar. Nav. de Luca de benef. disc. 60. n. 70.* Sireus legitimè monitus & ci-

tatus persistat in sua contumacia, nominatim in eum fertur sententia, & ex tunc denuntiatio, hoc est censuræ executio & publicatio. Si censura sit incurta ipso jure, potest quidem Judex, non tamen tenetur talem denuntiare. Si verò quis sit nominatim excommunicatus ab homine, aut manifestus percussor clerici, eum iudex obligatur denuntiare; sit autem denunciatio publicè in Ecclesiis, & exposit in scriptis affigitur ad portas Ecclesiarum. *La Croix à num. 75.*

CASUS CXIV.

De Excommunicationis materiâ, divisione, & ejus effectibus.

Brevius dubitat. 1. Quid sit Excommunicatio major, & minor. 2. Tolerati, & non tolerati. 3. Quid de percussione Clerici, qualiter debeat esse notoria. 4. Quid si in uno loco sit notoria, non in altero. 5. Quando incurratur excommunicatio minor. 6. Quis sit ejus effectus. 7. An excommunicatus toleratus Sacramenta conferre possit. 8. An suscipere. 9. Quibus suffragiis privetur. 10. An interesse queat officiis divinis, & quibus. 11. An possit excommunicare, presentare, eligere, conferre beneficia, vel ea accipere, matrimonio assistere. 12. An queat esse Judex, Advocatus, actor, Procurator, te-

stis. 13. Quibus prohibitum sit cum eo communicare. 14. An privetur sepultura Ecclesiastica. Pro resolutione.

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit excommunicatio?

1. Excommunicatio est censura privatis vel separans hominem à Communionem Ecclesiæ: est autem excommunicatio duplex, major & minor, minor tantum privat usu passivo Sacramentorum; major, quæ etiam Anathema dicitur, privat omni communionem, usu scilicet activo & passivo Sacramentorum, communibus Ecclesiæ suffragiis, indulgentiis, & multis aliis, de quibus infra. In Jure quoties simpliciter dicitur: *sub excommuni-*

Kk 2

cacione